

איזהו נשך פרק חמישי בבא מציעא

פטומי מילי. אין אלו אלא דברי נחומין בעלמא לפטס את לכו: **הא לא אמר ליה מדעיתא אסור.** אלמא על כרחיה מקיים תנאה לפיכך אינו מוכר והוא ליה כרצית ולא אמרי' פטומי מילי נינהו הואיל ולא אתני מוכר: **א"ל.** הא דרבא נעשה כאומר מדעתיה אתמרה. הכי אמר רבא לעילוי' מאי שנא רישא מאי שנא קיפא אמר רבא קיפא כיון דבעי מוכר אתגויי ולא אתני והלוקח קאמר ליה מנפשיה נעשה כאומר ליה מדעתיה אחזירנה אס ארצה ואע"ג דלא פריש מדעתיה כנאמן דפירש דמי ואין עליו לכופו הלכך א"נ אהדרינהו השתא הוא דהדר זבין להו: **דכסת לה גיטא לדיבסו.** שלא תוקף לזכור ולא כתב לה על תנאי אם מתי: **פטומי מילי.** אין אמירה זו קבלת תנאי אלא לנחמו ואס תרצה תנשא לאחר: ואי לאו **פטומי מילי מאי.** ואף אם אמרה באמת ובקבלת שבעה גמורה מאי: **בידיה קיימא נוי.** בתמיה. הגט אינו אלא מדעת האיש ורתיך למוסרו לה על הנשאי ואס לא התנה בשעת נמינה תנאי שלה אינו כלום ואפי' אמרה קודם לכן ולא דמי לנמון דמשעבד נפשיה לדיבוריה: **בשעת מתן מעות.** התנה על מנת כן קונה הכל ואס לאחר מתן מעות התנה אין דבכריו כלום: **דרדקא קרעיה.** בתמיה. וכי לא אדס גדול הוא לא קרעו בלא טעם: **אינו אומר אסמכתא קניא.** הייתי רגיל לומר קנה הכל דאסמכתא קניא אכל מניומי חלוק עלי והחזירני מדברי. והא אסמכתא היא הבטחה בעלמא לסמוך על דבריו שאס לא ימלא דבריו ימן לו זהו מאתים בנמנה: **רבי יוסי.** בפרק גט פשוט (ב"ב דף קסח.) מי שפרע מקלת חוצו והשליש את שטריו כו': ואיבעית

HebrewBooks.org © Moznain Publishers. No commercial use allowed.

פטומי מילי בעלמא הוא אמר ליה רב אשי לאמימר טעמא מאי **בכיון דלוקח בעי לאתגויי והכא מוכר קא מתני אמרת פטומי מילי בעלמא** הוא אלא מתניתא דקתני לכשיהיו לך מעות אחזיר לך מותר דמוכר הוא דבעי לאתגויי מוכר לא אתני ולוקח קא מתני ואמרינן מאי שנא רישא ומאי שנא קיפא ואמר רבא סיפא דאמר ליה מדעתיה טעמא דא"ל מדעתיה הא לא א"ל מדעתיה לא אמרינן פטומי מילי בעלמא הוא א"ל נעשה כבואן דא"ל מדעתיה אתמרה: ההוא שכיב מרע דכתב לה גיטא לדביתהו אגניד ואתנה אמרה ליה אמאי קא מתנחת אי קיימת דידך אלא אמר רב זבד **פטומי מילי בעלמא הוא א"ל רב אחא מדפתי לרבינא ואי לאו פטומי מילי מאי בדידה קיימא למישרי תנאה בגיטא בדידה קיימא למושרי תנאה מהו דתימא הוא גופיה אדעתא דידה קא גמיר ויהיב גיטא קא משמע לן: הלוחו על שדהו: אמר רב הונא בשעת מתן מעות קנה הכל לאחר מתן מעות לא קנה אלא כנגד מעותיו ורב נחמן אמר אפילו אחר מתן מעות קנה הכל עבד רב נחמן עובדא גבי ריש גלותא בשמעתיה קרעיה רב יהודה לשמריה אמר ליה ריש גלותא רב יהודה קרע לשטרך אמר ליה דרדקא קרעיה גברא רבה קרעיה הוא ביה טעמא וקרעיה איבא דאמרי אמר ליה דרדקא קרעיה דכולי עלמא לגבי דידי בדינא דרדקי נינהו יהדר אמר רב נחמן אפילו בשעת מתן מעות לא קנה ולא כלום איתביה רבא לרב נחמן ואם אי אתה נותן לי מכאן ועד שלש שנים הרי היא שלי הרי היא שלו אמר ליה אני אומר אסמכתא קניא ומניומי אמר **אסמכתא לא קניא ולמניומי קשיא מתני' איבעית אימא מתני' רבי יוסי היא דאמר אסמכתא קניא איבעית****

פטומי [א] מ"י בעלמא הוא. דוקא הכא שכבר עמדו על סוף לקנות שלא באחריות והיה מנטער הלוקח שלא היה מתרצה המוכר למוכרה באחריות והוא לא היה רוצה להניח מלקנותה בשביל כך ולהכי הוא פטומי מילי בעלמא אבל אם בתחילת הדברים פתח המוכר קני לך שדי דאי כרפי לא מינך כו' לא היו פטומי מילי אלא תנאי גמור כי זודאי לא נתכוון ללוקחו אלא באחריות כמו שפתח לו המוכר ונפקא מיניה למ"ד [אחריות] לאו טעות סופר הוא או לשאר תנאים וכן בסמוך מיירי שנתרצה וגמר דעתו וצפוי לגרש בלא תנאי והיא צאתה לנחמו דבכריה:

קמ"ו. פירוש דרי נמי אדעתה ידיה מקנה לה אינו חוזר דגם היא לא אמרה אלא פטומי מילי משמע הכא דש"מ המגרש אשה סתם אס עמד אינו חוזר בגט וכן משמע צמי שאחזו (גיטין דף עה: ושם) שהורף שמואל לתקן בגיטא דרבינא מרע אס מתי יחא גט ואת לאו לא יחא גט ומנאן מקשה ר"מ על פ"ה ור"ח דפי' הא דאמר רב הונא צמי שאחזו (שם דף עב: ושם) גיטו הרי הוא כמתנתו מה מתנתו אס עמד חוזר אף גיטו אס עמד חוזר ופי' דאסמכתא קניא דכשתנן גט סתם אס עמד חוזר כמו צמתנה ומיהו ו"ל סוגינא דהכא שמואל פליג הפסי ארבע הונא דר"ג פליגי עליה פליג רבא ושזו מקשה ר"מ שם על פירושו ומפרש דרב הונא אמתניתין דהתם קאי אמיהוס אס מתי מחזיו זה כו' אבל כשתנן סתם מודה רב הונא דאינו יכול לחזור ושם (ד"ה אמר) מפורש: **לאחר מתן מעות לא קנה אלא בגמיר.** מעותיו. וא"ת יקשה דכפרין בסמוך מי קא"ל קני לגוביינא והלא אמר ליה קני הכל לסוף ג' והכל אינו קונה ולכן אף כנגד מעותיו לא יקנה ואע"ג דלעיל בפרק הזהב (דף מה: ושם) אמרינן גבי ערבון שקונה כנגד ערבון הכל אלא ויקנה הרי הוא כמתנתו וי"ל דהכא אס התנה עמו קני לגוביינא קני כנגד מעותיו וא"ת כי התנה נמי לגוביינא לא יקני דאסמכתא הוא כדפירש לקמן וי"ל דהכא רב הונא קאמר לה דאמר לה דאסמכתא לא קני והטעם מפרש בסמוך וה"ג שלא בשעת מתן מעות קני לכל הפחות כנגד מעותיו:

ומניומי אמר אסמכתא לא קניא. כלומר החזירני מדברי דכפי' בקוני' וא"ת בלא מניומי נמי קבלה רב נחמן בפרק גט פשוט (ב"ב דף קסח.) מרבה צר אצוה אמר רב אין הלכה כר' יוסי ומיהו יש ספרים דגרסי הלכה כר' יוסי ואי אפשר לגרוס כן בדמומה בפרק (ארכבעה נדרים) (נדרים דף סו.) גבי ההוא (ב) דלתפסין וכוותיה צ"ב ואמר אי לא אתינא עד תלתין יומין ליבעטלו זכותי ולא אתא אמר רב הונא צטילין וכוותיה ופריך והא אסמכתא היא ומשני שאני הכא דלתפסין ופריך כל היכא דלתפסין לאו אסמכתא היא והתנן מי שפרע מקלת חוצו והשליש שטריו כו' ואמר רב נחמן אמר רבה צר אצוה אמר רב אין הלכה כר' יוסי ועוד ק' דמאי פריך התם ארבע הונא מרבה נחמן ואס רב הונא פליג בשעת מתן מעות קונה הכל וא"ת ליה דאסמכתא קניא (ב) ומיהו לרב הונא יש ליתן טעם דבשעת מתן מעות לא חשיב לה אסמכתא דהתם בנדרים ודאי היא אסמכתא דאין חפץ שיתקיים הקנס והגומא אלא מתנה כך להסמיך חזירו על דבריו אבל הכא על דעת כן מלווה מעותיו שמהא השדה משוקעת צידו אס לא יתן לו עד שלש שנים אבל לרב נחמן דאמר דאף לאחר מתן מעות קונה הכל לא יתכן טעם זה ומפרש ר"י טעם שזה לשניהם דהכא קני טפי מצעלמא שבתחילת המכנתא הו קנת ענין מקח וממכר שמתנה לו כל הקרקע להשתעבד לו בתורת משכון וגם עשה לו טובה בהלוואה הלכך כשמתרצה לו שיהא שלו אס לא יתן לו עד ג' שנים יש דעתו לקיים ולא להסמיכו על דבריו אמר כן אלא גומר דעתו להקנות לו לרב הונא כדאית ליה ולרב נחמן מקמי דהדר ביה כדאית ליה ומשום דעדיפא הך אסמכתא משאר אסמכתא אתי שפיר (ג) (נמי) למניומי ולרב נחמן צמר דאהדריה מניומי דמתני הכא מעכשיו בלא צ"ד חשזו ב"ב (דף קמ"ג) נדרים (דף קמ"ג) אמרי' והלכתא אסמכתא קניא והוא דקנו מנייה צמ"ד חשזו וסתם קנו מנייה היינו קנין סודר אינו אלא מעכשיו דלא מהיב לקנותו צו אחר זמן כיון דבהיא שעתא כבר הדר סודר למר' דאמר בפרק השותפין בנדרים (דף מה: [ב] אלמא צשאר אסמכתות אפי' מעכשיו לא קני אלא דוקא צ"ב חשזו ומיהו קנס שעושין בשעת שידוכין מהני אפילו לא קנו צ"ד חשזו כיון שנהגין צו כל העולם מידי דהוי אסמיטומתא דלקמן (דף עז.) דקניא ועוד דדין הוא להתחייב כל החוזר צו כיון שמצייש את חזירו וכן אס קבל עליו המלמד בשעה שהשכירוהו קנס אס יחזור צו ולא נמצא מלמד אחר מוזמן אין זה אסמכתא דלא חשיב גזוס כיון שמפסידו והו כמו (לקמן דף קד.) אס אצויר ולא אעביד אשלים צמייטבא דלאו אסמכתא היא וא"ת בפרק ארבעה נדרים דפריך מרב נחמן ארבע הונא טפי ה"ל למיפריך לרב הונא אדרב הונא אית ליה הכא דאסמכתא לא קני אע"פ דתפסין המלוה והו כמו לתפסין דהתם דקאמר לאחר מתן מעות לא קנה וי"ל דהתפסיה דהכא דהו צמקרקעי לא חשיב כלתפסין דהתם דהו צמטלטלי [ג] ור"ת פריך אקושא דלעיל דלא קשיא לרב הונא דאמר הכא בשעת מתן מעות קנה אדרב הונא דנדרים דהכא קני משום דתפסין מלוה גופיה ולעיל בפרק הזהב (דף מה: [ב] דלא קני מוכר הערבון אע"ג דתפסין ליה היינו משום דלא קני לוקח כפליים דליהו לא תפסין:

[א] ע"י מוס' גיטין עה. ס"ה לאפקוק. [ב] לקמן ע"י קד. קט. ק"ו: צ"ב קסת. קטע: סנהדרין כד: [ג] ולעיל מה: וע"י. [ד] [ק] ס"ה: [ה] ז"ל צ"ב ג' דנדרים, [ו] רמ"ל מ"ו

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ומניומי וכו' גבי ההוא גברא דלתפסין: (ב) בא"ד ומיהו לרב הונא. ג"כ כלומר אבל בלא ר"י לא קניא דרב הונא אדרב הונא דכסויא דנדרים משמע דמופס בשפיעות איתא דרב הונא דאסמכתא לא קניא וכאן ס"ל דקניא בשעת מתן מעות דיש ליתן טעם דבשעת מתן מעות על דעת כן הלווה כו' אבל לר"י ליהב לתרוי' שהורף מניומי להחזיר. אע"פ שהיה ידע מילתיה דרי אצוה משום דכאן קנה יומר כיון שעל דעת כן הלווה עד שהחזירו מניומי שהרי ר"י ס"ל דאף לאחר מתן מעות קונה הכל אע"פ דליכא למימר ש"ד כן הלווה:

גליון הש"ס

גמ' כיון דלוקח בעי לאתגויי. עיין תבואת דף פג ע"א מוס' ד"ה כרובי כהנא:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה פטומי כו'. ר"ב ע"י ה"א ומש"ש: [ב] שם ד"ה ומניומי. אלמא בשאר כו'. ג"כ ורמ"ס כתב דכל מעשיו קנה: [ג] שם ור"ת מריך כו'. ג"כ ור"י הרמ"ס וכתב דבערבון באמת קנה המוכר וע"י רש"י שם ד"ה דיו כו' ככתב כדברי מוס' דלא קני וכו' ש"פ:

גה א ב ג מ"י פ"א מה"ל מביה ה"ג וכו"מ שם טו"ע י"ד ס"י קטע טע"א ו"ע טו"ע ח"מ ס"י ר"ח ופ"ע ז וע"ש: ג ד מ"י פ"ו מה"ל מלוה ה"ל ד ועיין בהשגות ובמגיד משנה סמג לאון ק"ג טו"ע י"ד ס"י קטע טע"ד וטו"ע ח"מ ס"י ר"ח ופ"ע ז וע"ש: ג ד מ"י שם ופ"א מה"ל מביה ה"ל ג וע"י כ"מ ס"י סמג עשין פב טו"ע ח"מ ס"י ר"ח ופ"ע ז וע"ש:

מוסף רש"י

אסמכתא. הבטחה בנזמא שאלס מצטיה את חבירו למפקר עליו שאס לא יקיים מנאלי ימן כן וכן (לעיל מה: [א] היינו דבר דאינו נותן לו מדעתו אלא סומך על דבר שאינו, דקבור שהוא יכול לנלא ופעמים שמנלתין אותו הנענטיס (סנהדרין כד:) הענטיס לחבירו דבר על מנת שיעשה דבר לפחד וסומך בלבו בשעת התנאי שיוכל לקיים הדבר כשיגיע זמן וכשיגיע הזמן יאסם ולא יוכל לקיים (רשב"ם ב"ב קסח.) לא קניא. ואינו מוספס בנזמא ולא יפסיד בכך (שם).